

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(9:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1914, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 3
Mars

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktör:
Anna Lindhagen.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1914

I vårt land är det kamp.

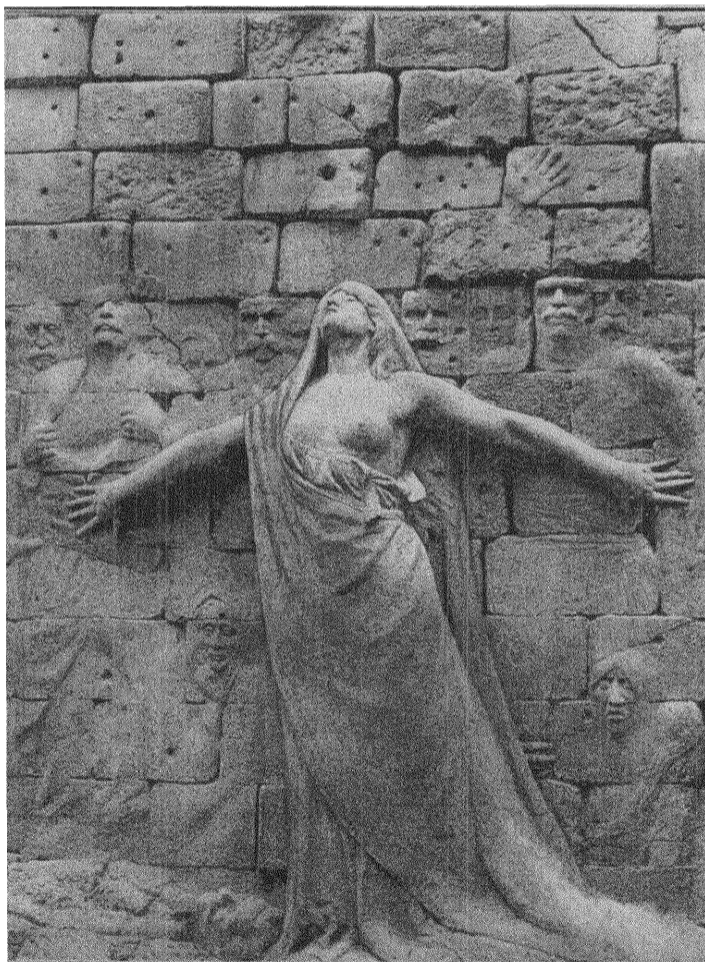
Sedan 1909, storstrejksåret, har icke högern haft tillfälle utmana arbetsklassen såsom nu.

De femtiotusendes tågi Stockholm var det första svaret. Dit samlades skarorna från verkstäder och fabriker, från murställningar och gatuläggningar, från buteljuskölning och cigarrrettfabrikation, från hemsysslor i ett rum och kök, från skurbaljor i främmande stora våningar, från symaskiner och pressjärn.

Inga festligheter till belöning var till för dessa skaror. Det blev bara att, sedan de gjort sin plikt, gå hem den dagen som alla andra, till den grå vardagligheten.

Timme efter timme var det att vänta. Men så kom då till sist protestens och demon-

strationens stund. Taktfasta ljödo stegen genom den långa gatan — så öde den dagen, så flaggprydd och festlig två dagar tidigare. Så bredde sig det heliga

De federerades mur.

Konstverk av Paul Moreau Vauthier.

i all sin skönhet dock bemängt med ett fel — att vara bebott av kungamakt mot folkvilja.

Det var ett fredligt tåg. Vi hoppas — men vi veta det ej — att de blodiga striderna äro förbi, att aldrig bajonetter skola slipas mot arbetarrörelsen. Vi hoppas än mer: att landet en gång skall styras så, att varje människa skall få ett levebröd, en ställning värdig en medborgare, på det att kärlek till det egna landet skall hava förutsättningar att kunna växa sig stark hos alla.

Vi ägna dem vår hyllning, som dogo för sin tro, såsom de federerade i Paris i maj 1871 dogo för sin tro på kommunen, skjutna mot den kyrkogårdsmur, mot vilken de trängts tillbaka.

Vi ägna vår hyllning åt vår tids arbetarrörelse. Må valkampen bli en väldig demonstration och en seger för socialistiska-

torget ut — en sällsam syn för demonstrationerande arbetarskaror. Det var med en viss triumf som tåget beträdde förut förbjudna stigar. Slottet låg där mörkt:

A. L.

Kvinnor, nu måste även vi vakna!

Vakna till insikt om att vi ha en stor uppgift att fylla i arbetareklassens befrielsekamp, att även vi måste göra vår insats i den pågående striden. Vi få ej längre stå slöa och likgiltiga inför de stora frågor, som röra sig i tiden, utan vi måste skaffa oss kunskaper om allt och försöka förstå allt. Därför böra vi sluta oss till de socialdemokratiska kvinnoklubbarna och där försöka skola oss till vakna och ansvarsmedvetna medborgare.

Vi få ej glömma den makt, som ligger i sammanslutningen. Vad ej en ensam förmår, blir lätt för de många. Därför måste vi mera än vad vi hittills gjort sluta upp kring våra kvinnoklubbar och fackföreningar och ej ett ögonblick glömma att vår största och heligaste plikt heter solidaritet. Endast så kunna vi åt oss erövra en bättre och människovärdigare tillvaro.

Vi böra även minnas, att det är vi kvinnor som fostra det uppväxande släktet, det är med andra ord vi, som dana framtiden, och måtte vi då se till att vi sätta in all vår kraft på att få denna framtid så ljus och skön som möjligt.

Till sist vill jag ställa en uppmaning till alla svenska arbetarkvinnor: Slå vakt om vår egen tidning, läs den själv och sprid den bland dina kamrater, så att det till sist ej finns en enda svensk arbetarkvinna, som ej är abonnent på Morgonbris!

Gunnel.

(Medlem i Karlstads kvinnoklubb.)

Billesholms Kvinnoklubb

vill i anledning av de senaste händelserna inom svensk politik uppfordra kvinnorna överallt i landet att på det mest energiska sätt stödja männens kamp för ett demokratiskt styrelsesätt i landet. Kvinnor! Varen förvissade om, att få högervälde och kungamakt råda, bli va allttjämt i saknad av vår länge fordrade medborgarrätt. Kvinnor! Ansluten eder till socialdemokratiska kvinnoklubbarna! Vi kvinnor ha lika stor anledning som våra män att slå vakt om folkets rätt att självt bestämma över landets stora frågor.

Det socialdemokratiska arbetarepartiet är vårt säkraste värn. Låt oss därför med all förmåga arbeta för dess framgång. Det är vår plikt som mödrar att med all kraft verka för att landets utveckling går i demokratisk och social riktning, på det våra barn må finna en dräglig tillvaro här i landet. Vi, arbetareklassens kvinnor, få ej stå likgiltiga inför 1914 års händelser. Kvinnor, landet runt! Låt oss med hänförelsens glöd kämpa för vår egen och våra barns frihet i sitt fosterland!

E. O.

En resa i Blekinge.

Efter mer än tre års »vila» från det trägna arbetet i vår rörelse, var det med viss tvekan jag åtog mig en längre agitation. Jag trodde jag inte skulle kunna utföra något arbete. Men det gick ju bra ändå. För all del, jag har visst inte varit borta från allting, ty en och annan gång har jag hälsat på våra klubbar i landet, men, som sagt, någon längre resa hade jag ej haft på mer än tre år och var därför litet »nybörjare» igen. Det första mötet var i Olofström den 1 november och det blev verkligen inte så bra besökt, som arrangörerna hade sökt att få det, beroende på en del missförstånd i lokalfrågan. Man hoppades på bättre resultat nästa gång, vilket det säkerligen blir. Så på söndagen togs färden ner till Kuggeboda över Ronneby, där vänner och kamrater träffades. På eftermiddagen vid fyratiden kommo vi ett stort sällskap från Ronneby till Kuggeboda Folkets Hus. Festen skulle då enligt affischer börja, men publiken var borta. Vi väntade, ingen kom; det började kännas litet ängsligt, men kommunstyrelsen på platsen försäkrade, att »här blir fullt hus». Och verkligen, vid sextiden kom så mycket folk lokalen kunde rymma, omkring 250 personer. Festen var mycket angenäm, med föredrag, teater av Ronnebykamraterna, som utförde »I tvättstugan», sång, deklamation, musik, kaffe och dans. På måndag den tredje november var möte anordnat i Svängsta godtemplarhus av arbetarekommunen där. Det var gott besökt, och mitt föredrag: »Kvinnorna och de sociala frågorna» blev så vänligt emottaget. Så den fjärde gick resan till Hörvik, ett fiskläge utanför Sölvesborg vid havet. Där hade den nya arbetarekommunen anordnat mötet i gamla skolhuset, och när jag då med skjuts från Sölvesborg kom fram till Hörvik, var lokalen fullsatt av intresserade, däribland många kvinnor. Det är en liten grupp stenhuggeriarbetare, som börjat arbetarrörelsen där, och de hade de allra största förhoppningar och envisa föresatser att de skulle framåt med arbetarekommunen. Dagen efter var möte i Sternö, utanför Karlshamn, och det var rätt bra besökt. Sedan på torsdag kom turen till Karlshamn, där kvinnoklubben hade offentligt möte i godtemplarhuset. Vi hade en svår konkurrent den kvällen i föreläsningföreningen, men mötet var bra och efteråt hade vi klubbmöte med ett trevligt och kamratligt »kafferep». Kvällen därpå var jag i Saxemora, där mötet var bra besökt och där det finns möjligheter att kunna få en kvinnoklubb. På lördagskvällen var det fest i Stille-ryd, utanför Karlshamn. Vi åkte ett stort sällskap från Karlshamn dit ut i skjuts, jag tror tio personer, och så hade vi med alla grejor till kaffet som skulle serveras och en del rekvisita till teaterpjäsen, som skulle spelas av Karlshamnsborna. Roligt var det, och festen blev utomordentligt lyckad, med samma

program som i Kuggeboda. Föredraget och »Fabriksflickan», en ny liten 2-aktare av Rebecka Svensson, djupt och vackert tänkt, med socialistisk tendens och agitation, mottogs med kraftigt och intresserat bifall.

Söndag eftermiddag hölls en liknande fest i Asarum, med föredrag. »I tvättstugan» utfördes av kvinnoklubbister från Karlshamn, så sång och musik, kaffe och dans. Måndag förmiddag tog jag tack och farväl av de präktiga kamraterna i Karlshamn (vi hade varit följelagare på fem möten) och for så till Siggarp, där vi ha en präktig kvinnoklubb. På eftermiddagen var klubben först samlad på sitt arbetsmöte hos fru Ljungström och så på kvällen hade den offentligt möte i Folkets Hus, som blev mycket bra besökt. Dagen efter var jag i Karlskrona, där kvinnoklubben hade kallat till möte, även där i Folkets Hus. I den staden har säkerligen arbetarrörelsen ett drygt arbete, innan en hel del fördomar och småhögfärd kan komma bort. Det tyckes vara ett allmänt lyte, men trots detta är vår rörelse även där i stadig frammarsch. Klubben fick vid vårt möte nio nya medlemmar. Onsdag for jag så vidare ut till Sturkö utanför Karlskrona, där mötet var anordnat i godtemplarhuset, vilket var till trängsel besökt. På den platsen var intresset stort att snarast få en kvinnoklubb.

Nu börjar det lida på slutet av min resa (och på mitt resebrev) och på torsdagen var jag i Kallinge, där vårt möte hölls i deras Folkets Hus stora sal, som blev fullsatt av en intresserad publik, bland den många från »de borgerliga». Efter mitt föredrag bjöd programmet på ett alldeles nytt verk av Rebecka Svensson, en liten tvåaktare »Medaljen», som spelades riktigt bra av kamrater från Ronneby. Den skildrar gripande och sannfärdigt hur utslitna gamla lantarbetare efter 35 års tungt arbete under armod och bekymmer bli lönade av »patron», sin arbetsgivare, med »medaljen», bli körda från sitt torp till en backstuga och samhället lönar dem med fattighjälp, två kronor i månaden. Den lilla skildringen mottogs också av publiken med hjärtligt bifall och förståelse. Så kom det sista mötet på fredag afton i Ronneby, där klubben hyrt Fridshemets stora lokal, som i det närmaste blev fullsatt. Där bjöd klubben på en utmärkt musik, riol och piano, mitt föredrag och »Medaljen».

Ja, nu är min resa slut (jag for hem på lördagsmorgonen, förstås) och nu skulle brevet vara slut också, men litet till blir det.

Som resultat av det hela kan man säga, att agitationen blev lyckad. Bra möten och angenäma, trevliga fester. (De kunna den konsten i Blekinge). Nya kommissionärer på Morgonbris på en del platser, nya medlemmar i vår rörelse och möjligheter till ett par nya klubbar. Mot mig voro alla människor så vänliga och goda och det arbete jag kunde giva mottogs med så hjärtligt bifall och sympati. Blekinge Folkblad var synnerligen vänligt i sina referat,

och korrespondenterna från olika platser likaledes.

Det är tre klubbar i Blekinge: Karlshamn, Siggarp och Ronneby, som arbeta alldeles utmärkt, och det är på deras arbete som denna agitation blev till. Sålunda anordnade Karlshamnsklubben mötena och festerna i Sternö, Karlshamn, Stilleryd och Asarum, Ronnebyklubben hade hand om Saxemora, Kallinge, Ronneby och, om jag minns rätt, Svängsta. De övriga platserna bekostade var för sig sin andel och V. U. gav till det hela ett litet ekonomiskt understöd. Men så allt detta förberedande arbete med att ordna turnén, med möten och dagar och omkastningar av resplanen ett par gånger, det tar både tid och arbete. Jag har blivit strängt förbjuden att säga något om Rebecka Svensson, våran »Acka», men ni förstår nog, kamrater både i Blekinge och i hela landet, att hon knogar alldeles oerhört, och hon har allas tacksamhet och erkänsla för det.

Nu blir du ond, »Acka», men det finns *ingen*, som missunnar dig detta lilla »beröm».

Resan var angenäm och minnesrik och gav många erfarenheter av värde, som jag hoppas kunna bli till nytta. Och så till sist ett hjärtligt tack till eder alla, partivänner och klubbkamrater, för all er glada vänlighet mot eder

Ruth Gustafson.

P. S. Ni måste ursäkta att brevet dröjt så länge, men det är inte alltid det går lätt att skriva. *D. S.*

Lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning.

Av advokat Georg Stjernstedt.

I.

I september 1913 avlämnade lagberedningen, bestående av justitierådet Hjalmar Westring, hovrättsrådet Birger Wedberg och professorn vid Stockholms högskola Birger Ekeberg ett förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning. Detta förslag är för närvarande föremål för olika ämbetsmyndigheters granskning, och man väntar, att en proposition i ämnet skall framläggas vid 1915 års riksdag. Det förtjänar att anmärkas, att ett samarbete mellan jurister från de tre skandinaviska länderna ligger bakom lagberedningens förslag och att liknande förslag utarbetats inom Norge och Danmark.

Då de föreslagna bestämmelserna om äktenskaps upplösning icke stå i något beroende av dem som avse äktenskaps ingående, har det ingen betydelse, i vilken ordning man redogör för dessa olika huvuddelar av förslaget. Jag har fördenskull ansett mig kunna först lämna en redogörelse för den del av förslaget, som handlar om äktenskaps skillnad, ehuru i förslaget denna del naturligen kommer sist.

För att rätt bedöma innebörden och betydelsen av lagberedningens förslag torde vara lämpligt att först göra en sammanfattning av gällande skilsmässolagstiftning. För att fasthålla det väsentliga må därvid bortses från sådana fall, vilka kunna betecknas såsom grövre, t. ex. där äktenskapsbrott, misshandel, dryckenskap eller sinnessjukdom föreligger. Återstå då två huvudfall av äktenskaps skillnad, det första, där båda makarna äro överens om skilsmässan, och det andra, där ena maken önskar skilsmässa, men den andra maken motsätter sig densamma.

Då båda makarna äro överens att skiljas ha de för närvarande två vägar att välja, »den korta vägen» med s. k. Köpenhamnsresa, eller »den långa vägen» med varningar inför kyrkoherden och kyrkorådet, därefter ett års skillnad till säng och säte och slutligen definitiv skilsmässa efter ansökan hos k. m:t i justitiedepartementet.

Den korta vägen innebär en användning av lagstadgandet om skilsmässa på grund av ena makens egenvilliga övergivande. Lagen säger härom att om den ena maken »av ondska och motvilja överger och förlöper den andra maken och far utrikes i uppsåt att ej mera bli och bo med denne», kan den hemmavarande maken hos domstol yrka äktenskaps skillnad på grund av den förstnämndes förlöpande. Naturligtvis tänkte sig lagstiftaren inte att sådant förlöpande skulle ske efter överenskommelse mellan makarna. Emellertid tillgår nu vanligen på följande sätt. Ena maken reser till Köpenhamn — det kan naturligtvis också vara en annan utrikes ort, t. ex. Kristiania, Hälsingfors etc. — och andra maken uttager ofördröjligen, vanligen dagen därpå, stämning å den förstnämnda med yrkande om äktenskaps skillnad. Stämningen delges utan dröjsmål, och domstolen meddelar utslag samma dag målet förekommer. På så sätt kunna exempelvis ett par makar i Stockholm hinna bli skilda redan tredje dagen efter ena makens avresa. Då målet handlägges, måste emellertid bevisning om »ondska och motvilja» förebringas, vilket i allmänhet torde tolkas såsom ett krav på bevisning att oenighet, som icke är av allenast tillfällig, lättare, utan av mera djupgående, söndrande art, förefinnes mellan makarna. För att döma till äktenskaps skillnad, vill domstolen med andra ord ha viss garanti att skilsmässan icke tillkommit genom förhastande eller överilning. Oftast utgöres bevisningen av vittnesmål av två personer, som äga närmare kännedom om makarnas äktenskap.

Man har, som bekant, ondgjort sig mycket över användningen av denna form för skilsmässans erhållande och ansett förfarandet oförenligt med rättsskipningens värdighet, och det är inte min mening att försvara tillvägagångssättet såsom idealiskt, men man

bör inte förbise att ifrågavarande kytym innebär den stora fördelen för äkta makar, som efter moget övervägande funnit sitt äktenskap ohållbart, att de utan tidsutdräkt och alltför stora omständigheter kunna få slut på äktenskapet.

En osympatisk sida av institutionen med Köpenhamnsresa är otvivelaktigt att den medför resekostnader, som för många mindre bemedlade äro oöverstigligen. På så sätt innebär »den korta vägen» ett visst privilegium för de bättre situerade.

Om makar, som äro överens att skiljas, välja den s. k. långa vägen, vända de sig båda eller den ena av dem till kyrkoherden i den församling, där de äro skrivna, med anmälan om oenighet i äktenskapet och anhållan om varning. Sådan varning torde kyrkoherden vara skyldig att meddela. Efter någon tid — i Stockholm vanligen några veckor — anmäla makarna eller endera av dem hos kyrkoherden att oenigheten fortfarande består samt anhålla om varning inför kyrkorådet. Sedan denna varning meddelats, uttager ena maken vid domstol stämning på den andra med yrkande om skillnad till säng och säte på ett år, och domstolen dömer då genast till sådan skillnad. I utslaget bestämmes ock efter makarnas överenskommelse huru det skall förhållas med barnen, vilken dera som skall »sitta i boet» m. m. under skillnadsåret. Dessutom kan domstolen på yrkande av den ena eller båda förbjuda makarna vid vite av fängelse — vanligtvis sättes vitet till 1 månads fängelse — att under skillnadsåret besöka varandra. Ett dylikt förbud kan äga stor betydelse särskilt såsom skydd för hustrun mot en brutal man. — Efter skillnadsårets slut kunna båda makarna eller den ena av dem, därest de ej under skillnadsåret försonats — vilket torde vara ytterst sällsynt — hos k. m:t i justitiedepartementet erhålla definitiv skilsmässa. Sådant brukar aldrig vägras, om båda makarna äro överens, men det dröjer vanligen några månader innan k. m:t meddelar resolution.

»Den långa vägen» är uppenbarligen förenad med åtskilliga olägenheter. Främst märkes det obehag, som det för många makar innebär att erhålla varning av kyrkoherde och kyrkoråd, särskilt om makarna äro antireligiösa och icke för sin del kunna godkänna de utgångspunkter, från vilka de kyrkliga myndigheterna meddela sina varningar, låt vara att en nutida präst icke torde följa kyrkolagens föreskrifter att »ställa makarna för ögonen huru illa de av djävulen äro besnärde, att de träta och slitats med sitt eget kött och således fördärva sig själva inbördes». Men vidare är hela proceduren onödigt långsam, och slutligen är makarnas rättsställning ofullständigt och otillfredsställande ordnad såväl under skillnadsåret som under mellantiden från skillnadsårets

slut och till dess den definitiva skilsmässan erhålles.

Det må emellertid framhållas, att gällande lagstiftning med "den långa vagen" likväl bereder möjlighet för makar, som äro överens att skiljas, att erhålla skilsmässa utan alltför mycket obehag och utan att behöva låta utomstående blicka in i deras inbördes förhållanden mer än vad kyrkoherden och kyrkorådet kunna anse nödvändigt att få reda på för att meddela varning. Vår ratt, sådan den utvecklats sig i praxis, har alltså hunnit fram till principen: *f r i s k i l s m ä s s a e f t e r ö v e r e n s k o m m e l s e*.

För en make, som önskar skilsmässa mot den andras vilja, finns ingen annan utväg än att gå "den långa vägen". Denna väg leder emellertid nu icke med lika stor säkerhet till målet, som då båda makarna voro överens om skilsmässan. Här uppstår nämligen frågan, om make, som för egen del huser hat och bitterhet mot den andra eller som övergivit hemmet eller dylikt, kan på egen begäran erhålla varning, skillnad till säng och säte och slutligen skilsmässa, därest den andra maken icke låtit sig komma något ur äktenskapsrättslig synpunkt klanderbart till last samt bestrider hat och bitterhet för sin del. På denna fråga kan endast svaras att praxis under senare tid gått i den riktning, att ena maken under alla omständigheter kan genomdriva skilsmässa mot andra makens vilja, men att denna praxis ingalunda är stadgad och att åtskilligt beror på den k. m. t. som man för tillfället har att göra med. Sålunda visade sig en strängare tendens på hithörande område under justitieminister Peterssons tid, under att en för skilsmässa gynnsammare uppfattning gjorde sig gällande under den liberale justitieminister Sandströms regim.

Såsom en alldeles bestämd olägenhet av den praxis som medger skilsmässa under alla omständigheter mot den andras vilja må emellertid framhållas, att därigenom tillfälle är berett för en man att erhålla skilsmässa från sin hustru utan att behöva till henne lämna något som helst skadestånd eller underhåll, även om hon därav är i stort behov. Hustrun har nämligen endast rätt att utfå sin giftorättsandel i makarnas gemensamma egendom, men om sådan egendom saknas eller uppgår till en obetydlighet, står hon där med två tomma händer, medan mannen måhända sitter med goda inkomster. På grund av detta svåra missförhållande nödgas ofta en hustru, ehuru hon principiellt gillar mannens krav på skilsmässa, motsätta sig densamma med alla lagliga medel för att därigenom förmå mannen att förbinda sig till skäligt underhåll. K. m. t. lär ock i flera fall ha vägrat äktenskapskillnad på den grund att hustrun därigenom skulle komma i alltför prekär ekonomisk ställning.

(Forts.)

Inbjudan

till

Soc.-dem. kvinnokongressen i Stockholm i juni 1914.

Enligt beslut på soc.-dem. kvinnokongressen 1911 kommer kongress att anordnas i dagarna efter partikongressen juni 1914, och inbjuda vi härmed organiserade kvinnor att delta.

1. Kongressen upptager till behandling frågor, som ha betydelse för arbetareklassens kvinnor och som beröra agitations- och upplysningsarbetet bland dessa.

2. Representationsrätt äga alla kvinnoklubbar, som tillhöra Socialdemokratiska Arbetarepartiet, samt alla kvinnliga och s. k. blandade fackföreningar, som tillhöra Landsorganisationen.

Varje organisation äger att sända ett ombud för varje påbörjat 50-tal medlemmar.

3. Resekostnaderna, som beräknas enligt resefördelning och dagtraktamente, bestridas av organisationerna själva.

4. Motioner, som önskas behandlade på kongressen, böra vara insända senast den 15 april och fullmakter för valda ombud senast 1 juni till Soc.-dem. kvinnokongressens V. U., adr. fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr., Stockholm.

Vi uppmana de organiserade kvinnorna att talrikt låta sig representeras.
Stockholm i februari 1914.

Med partihälsning:

Soc.-dem. kvinnokongressens V. U.

Reflektioner.

Bland alla mer eller mindre dyrbara minnen vi ha från de s. k. bondetägsdagarna, är även ett från den högtravande stunden, då en högst svensk-svensk fru Björkman på Gustaf Adolfstorg (obs. synligt från kungl. slottet) till numera riddaren, bonden m. m. Nyberg, f. v. b. till bondetäget, överlämnade det av svenska kvinnor sammade huvudbaneret.

Baneret skulle medföras till tronen och bondetäget skulle medföra desamma svenska kvinnornas hyllning till kungligheten. Vid överlämnandet höll frun ett tal, som kunde vara nog så lärorikt för oss alla, som icke voro med. Efter en elegant inledning bad hon bönderna "mottaga baneret som en symbol av det löftet, att den svenska kvinnan över hela landet står stark vid eder sida, hjälpsamt och tröstande, när så kräves, uppmuntran till det stora målet", o. s. v.

Bondetägets mål? Ökad värnplikt, ökad skatt?

Det var ett runt löfte detta. Fru Björkman får ju svara för sina pansarkvinnor bäst hon vill och kan, men vad ha vi arbetarekvinnor att säga? Är icke detta en utmaning mot oss? Skola icke även vi kunna skaka av oss den hundraåriga sömnen och sluta upp kring dessa, som vilja skapa en smula frihet åt folket genom att lindra beskattningen, både den direkta och indirekta. Vi äro vana vid att böja oss

under tunga bördor, men vi böja oss icke för vad som känns som ett slag i ansiktet. Vi hava protesterat mot högerns rustningshets genom att vi deltog i arbetaretäget den 8 febr., men låt oss också visa det i handling genom att arbeta för fred och folkförbrödring genom socialismen, som är ett säkrare värn för freden än — ökade militärbördor!

Men talarinnan på Gustav-Adolfstorg hade mer att säga. Jag citerar: "Ännu ett par ord. Jag vill frammana hos eder en bild, som ni alla skola känna igen.

En sommarafton. Bonden vänder åter trött efter veckans arbete till det anspråkslösa, ofta nog torftiga, men framför allt fridlysta hemmet, den sjunkande solen belyser de röda stugorna, helgemålsklockan ringer — jag kan knappast tänka mig en vackrare bild, och så äkta svensk."

Ja, det var vackert, mycket vackert, t. o. m. så vackert, så frestelsen blir stor att komplettera bilden här ovan med ännu en. Onsdagen den 25 febr. läses i Social-Demokraten:

"Arbetarefamilj med sju barn kastad på gatan av Stockholms stad.

Se här nu bara ett exempel på hur ofantligt bittert livet kan gestalta sig för den fattige, ett exempel så upprörande, att det måste fram:

Familjen består av man, hustru och sju barn, det äldsta sexton år, det

Yngsta ett och ett halvt. De bästa vitsord ha lämnats om dem; ingen ha vi hört som kunnat säga, att de misskött sig. Och barnen se pigga och trevliga ut.

Så kom sjukdom — — — arbetslöshet — — —

Redan i början av januari söktes vräkningsdom på familjen, men den erhöll inte större betalningsförmåga för det. Så i fredags kom slaget. När hustrun på kvällen kom hem från sitt arbete med sina tre små, som hon hämtat på barnkrubban, fann hon de torfiga möblerna utflyttade på gården, dörren till den enkla lägenheten försedd med sigill och två av de hemmarvarande barnen vankande gråtande utanför.

Det hade skipats Rättvisa enligt Sverges Rikes Lag mot målarefamiljen i Skånegatan 116, medan hustrun på fabriken strävade för de sina och familjefadern på sitt håll fåfångt jagade efter arbetstillfällen."

Jag kan knappt tänka mig en mera tröstlös bild och så äkta svensk — även den.

Men det är kanske orätt att klaga! Vi ha ju en kungamakt som arbetar "med folket för fosterlandet" och då så ...

Arbetarekvinnor! När skola ni vakna?

A. Ö.

Namninsamlingen är avslutad,

men den riksdag, som nu skulle ägna vår rösträtt sin uppmärksamhet, är icke mer. Resultatet av namninsamlingen meddelas först längre fram.

Några ord till kvinnorna!

Det arbetas intensivt bland våra män för bättre samhällsförhållanden, för mera vetande, med ett ord sagt för arbetareklassens uppräckning, men — vad göra kvinnorna?

Vi ha så mycket att arbeta för om vi blott vilja öppna blicken för allt elände omkring oss och vara något mindre slöa för andligt arbete. Om varje kvinna inom arbetareklassen ville gå med i kampen för ljusare, lyckligare samhällsförhållanden för den fattiga, arbetande människan, huru annorlunda skulle då allt ej vara. Spriten skulle snart bannlysas från hem och samhälle, brotten därmed avtaga, den hårt förvärvade penningen bliva till mat och kläder i stället för att göra far rusig och elak. De män som nu med begabberi och medlidande se ned på vår ärliga strävan, skola kanske då tacka oss.

Hemmen skola bliva vad de böra vara, ett kärlekens lilla näste, där maka och mor får vara hos de sina, giva barnen den fostran och vård de många gånger nu få undvara då mor måste

Stenhuggaren. Skulptur av Meunier.

arbeta i fabriken eller annorstädes om dagen och sköta hemmet om natten.

Om de ogifta kvinnorna, såväl industriarbeterskorna som tjänarinnorna, ville tillvarataga de möjligheter som nu bjudas i form av aftonskolor, bibliotek, föreläsningar o. d. för att öka sitt vetande, höja sig själva från småsinne och vardaglighet, skulle de snart förstå att deras plats är i de organiserade kvinnornas led. När vi en gång lärt oss vårt värde som människor skall det ej bliva så lätt att nedtrampa och förakta oss. Då skola vi möta ungdomsfriska män och kvinnor i arbete som nöje utan att få se så många med det tårda ansiktet och den skygga blicken.

Men må vi komma ihåg att i n t e t av detta få vi utan energiskt arbete, utan solidaritet och samhörighetskänsla. Vi önska att varje kvinna ur arbetareklassen, ung eller gammal, mer eller mindre lyckligt lottade ville hörsamma vårt rop om hjälp i striden, vi ha ej råd att undvara en enda, ty vi höra alla samman då det gäller vårt eget och våra barns väl.

Anslut eder till de soc.-dem. kvinnoklubbarna!

Blekinge kvinnoklubbars agitationskommitté.

Kommissionärer!

Inbetala rest å MORGONBRIS!

Den, som till kongressen är skyldig för mer än två nummer, kommer att där offentliggöras.

Förslag till resolution vid internationella kvinnodagen d. 8 mars.

Då i vårt land under de politiska striderna det alltmer framträder som en ren maktfråga, när kvinnornas rösträttsfråga skall nå sin lösning, och då de senaste händelserna inom vårt politiska liv med önskvärd tydlighet visa, att de kvinnor, som icke vilja ikläda sig ansvaret för rösträtten, ändock icke tveka att utan att känna detta ansvar väcka opinion i en av vårt lands allra största och viktigaste frågor, samt

då de skäl, som hittills framförts emot lösningen av kvinnornas rösträttsfråga, alltmer visat sig ohållbara och våra motståndares käraste argument, "att kvinnorna själva icke intressera sig för rösträtten", med kraft skall kunna tillbakavisas av den opinionsyttring, som ligger i kvinnornas namninsamling,

uttalar mötet som sin bestämda fordran, att kvinnornas rösträttsfråga icke längre undanskjutes utan bringas till snar lösning.

Ur livet.

Långt under nödtorftsgränsen.

Familjen var församlad i köket. Men icke omkring spisvärmens och med matgrytornas lugnande puttrande. Där var kallt. Ett par sista vedpinnar hade kastats i spisen i morse. På samma gång hade väl också frukosten, d. v. s. en dålig kaffeskvätt värmts upp. De två minsta barnen lågo i soffan. Det var bäst för värmens skull att ha dem där. En flicka och en gosse just vid de ömtåligaste åren, omkring 12-årsåldern, syntes icke ha annan sysselsättning än att se på armod.

Gossen hade slutat skolan och var således just kommen till springpojksåren — alla fattiga stadsbarns öde. Men här var man under nödtorftsgränsen. Han hade icke så mycket ens att sätta på sin lilla fattiga kropp, att han kunde gå ut och få sig en plats. Förfärligt dåliga kläder, under vilka fötterna nakna, utan strumpor och skor, fruktansvärt sorgesamt stucko fram. Även systemen var barfota och hade måst försumma skolan de sista dagarna och hon hade ingen rätt att be om skor i skolan, ty hon hade fått sina skor och nu voro de på lagning. Skulle någon barmhärtig människa komma att ge familjen en så stor summa som kr. 2:50, så måste det gå till att få hem skorna, mat i barnmagarna fick väl undvaras så länge.

Aning.

Vi som trampar i tröstlöst grått
och till arvedel fått
den tärande tomhetens lott —
om vi lyfte vår blick över smult och smått
mot blänkande blått,
så långt som en tanke har nått —

Såg vi en solig rymd,
runnen ur urtidbörd,
ännu av nuet skymd,
bidande oberörd —

ännu av ingen besudlad och banad
blott av de djärvaste spjåarna spanad
men sedan länge av längtarna anad —
aningens rymd, som av renhet är danad.

Ensam.

Vän, du som kläms ihjäl
i hatarnas gråa skrå —
såg du en modig själ
ensam mot målet gå,
hotad av hopens häl,
hördes från hatets vrå:
»Galningen, ja min själ,
ämnar sig mot det blå —
skönt att man trivs så väl
i hålorna små och grå!»

Den ende hann ej målet,
ty Hat kröp ur hålet
med rep i luden hand —
en galge visar vägen
till lyckans blåa sägen —
den endes drömda land.

Frost.

Pilträdet står
rimfrostbehängt,
silverbestänkt,
slättlandet ligger öde —
skinande går,
grubbelförsänkt,
månen som skänkt
natten sitt bleka flöde.

Tyckes mig som
frostnatten lång
dånar en sång,
snyftande vilt i smärta —
står blott i blom
ännu en gång
livsflorans fång,
tinar ett fruset hjärta . . .

(Ur »Blåst och bris» av Bernh. Bengtsson.)

Två syskon voro icke hemma. Den ene, en 13-årig familjeförsörjare, ägde skor och var inne i staden hela dagarna i sin springplats. Hans 5 à 6 kronor i veckan det var familjeinkomsten, förutom fattigvårdens 15 kronor till hyran förstås. Den andre, som var borta från hemmet, var det något märkvärdigt med. Han fick äta stilig middag varje dag i barnbespisningen. Vilken avundsvärd undantagsställning!

Familjen ifråga hade ju sett något bättre dagar, det vittnade bland annat rummet om, som tillhörde lägenheten, men som naturligtvis var obeboeligt i egenskap av kallrum. Där fanns ännu ett par möbler kvar, den stoppade invensionssoffan och chiffoniern, som utgör lyxen i arbetarehem. Men de 25 à 35 kronor i veckan, genom vilka en arbetarefamilj nödtorftligen kan draga sig fram, de inflöte icke längre, ty mannen hade givit sig i väg. Han hade svikit sin plikt, ledsnat på familjebördan och han hade glömt bort dem, ty de hörde aldrig något, än mindre kom där några rek. Hustrun hade intet arbete kunnat få. Vad skulle hon för övrigt göra?

Även om hon lämnat barnen att sköta sig själva, så fanns det intet arbete att få där ute i förstaden, inga hjälphus, inga byggen att bära bruk till, inga städningar. Och inne i staden, där var så många som sökte arbete, och hon hade just inga som kände henne. Hela hennes utseende vittnade om den yttersta utslitenhet. Hon var gammal och alldeles förbi och var dock bara 38 år. Hennes hår var ännu ofläckat brunt och skulle varit vackert, om det varit vårdat. Hennes drag voro ganska regelbundna och hennes ansiktsuttryck redbart. Jag tänkte mig en dam ur en välbärgad familj vid samma ålder vid hennes sida. En sådan kvinna är oftast ännu i sin fullaste blomstring.

Där var icke rent i köket, snarare

kan man säga rätt smutsigt, men hur vore det möjligt annat! Linne, som håller smutsen borta från sängkläderna, tycktes icke finnas i huset, det var säkerligen pantsatt. Och när det man skall ligga i och de paltor man har på sig blivit så där hopplösa, så är det jämförelsevis en bagatell att golvet är smutsigt. Och det är nog därför man icke gitter komma sig för med att skura. På den ytliga betraktaren såg rummet ovårdat ut. För den som djupare förstod, var det endast ett bevis till flerfaldiga att det ännu i vårt av många, såsom välordnat ansedda samhälle, finns existenser långt under nödtorftsgränsen.

A. L.

När ackordsöverskottet uteblev.

Var gång blockadnotiser finnas införda i Social-Demokraten mot något bygge, emedan ej arbetarnas inestående fordringar utbetalts, framstå minnen från tider, då byggnadsarbetarnas fackföreningar ej voro så starka, att de med makt kunde utkräva sina medlemmars inestående fordringar hos byggherren.

Det är minnen från familjer, där varje höst en glimt av förhoppning lyst, att i år skulle väl ackordet utbetalas helt, så att skulderna kunde betalas, litet ved till vintern hemköpas och en tunna potatis ävensom skor åt barnen, som gingo i skolan, och i bästa fall litet förskott på hyran betalas, så att tak över huvudet i vintern var en säkerhet. Men lika regelbundet blevo dessa förhoppningar gäckade. Alltid var det någon hundralapp det kränglades med och det betydde inte litet. Det blev sällan något över då skulderna klarerats.

En höst var det bittrare än vanligt. Inga ord byttes av föräldrarna, men väl blickar, och dessa blevo hårdare allt som vintern gjorde sitt intåg och arbetslösheten blev varaktigare. Mannen hade

ingen ro hemma, gick ut och in flera gånger i timmen.

Till sist började han ej komma hem förrän fram på morgnarna. De äldsta barnen kände det ohyggligt, men kunde inte fullt förstå att det var nöden som med varje dag gjorde allt starkare intrång.

Sängkläderna krympte ihop. Först kom över- och sedan underlakanet bort och så var det huvudkuddens tur att lämna sovplatserna. Även täckena försvunno, vart visste nog barnen, men fingo inte tala om det.

En kväll, då vinden tjöt och regnet intensivt piskade rutorna, klädde modern sig omsorgsfullt för att gå ut. Äldsta flickan, en tioåring, vaknade och blev förskräckt, men modern lugnade henne med att hon bara skulle gå ut och få litet luft, för hon kunde ju inte gå ut på dagen. Den lilla låg länge vakent och väntade på moderns hemkomst, men det dröjde och hon somnadé. Plötsligt vaknade hon åter, reste sig förskräckt och ropade på modern, men fick inget svar. Klockan slog då två slag.

— Mamma har gått och gjort sig illa, mamma har gått och dränkt sig, blev flickans allt intensivare känsla.

Hu, vad det blåste ute, men hon måste ut och söka. Fadern var icke heller hemma. Hon klädde sig i all hast och for barhuvad och med halvsnördna skor ut i natten. Vad skulle hon göra och vart skulle hon gå? Jo, till Nybroviken, den låg alldeles intill.

Och hon sprang — vad såg hon — modern gick där sakta och helt nära kanten. Hastigt vänder modern och får se barnet.

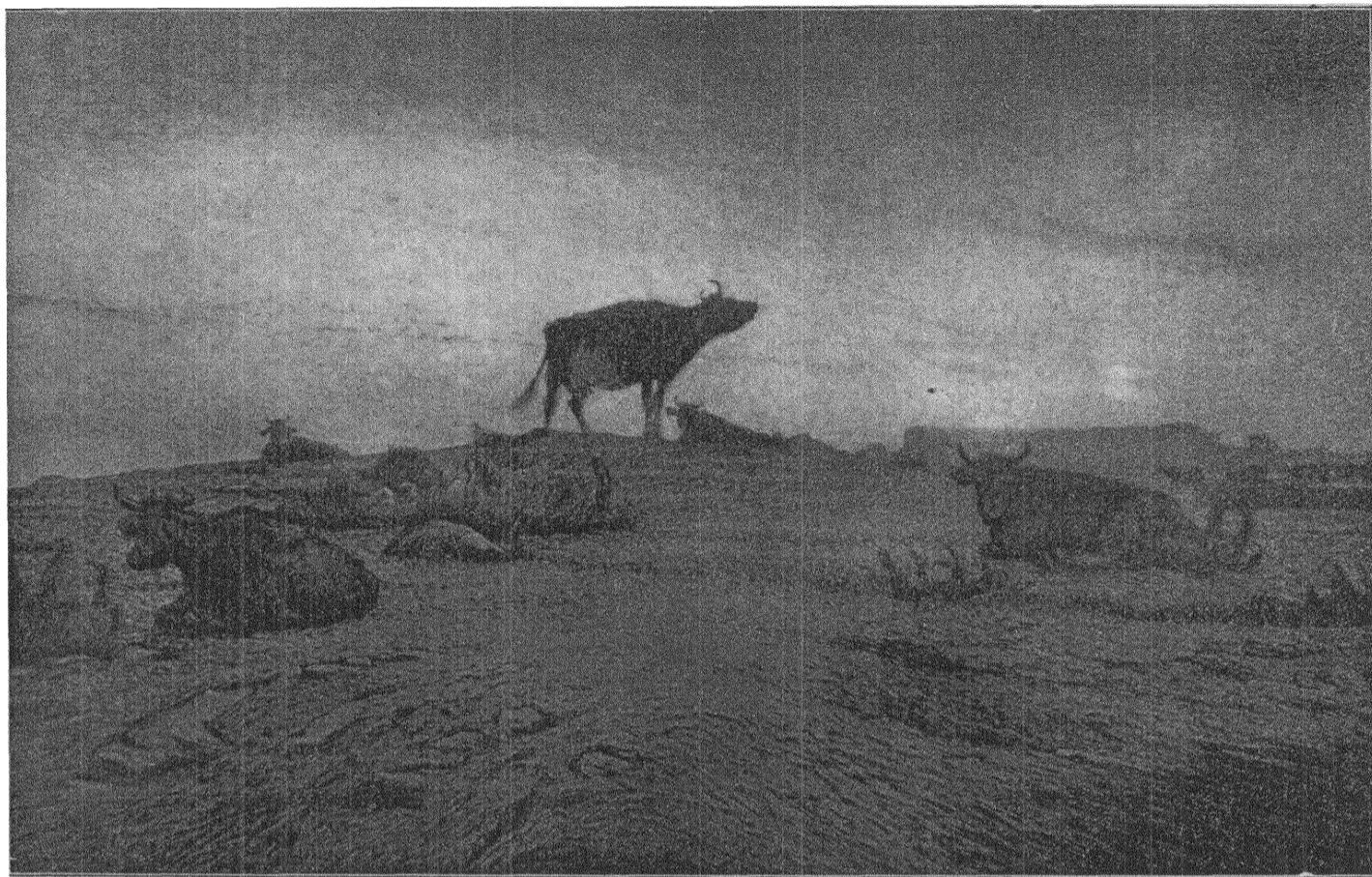
De enda ord som växlades voro:

— Kära barn, går du ut så här dags?

— Ja, det var så otäckt att mamma inte var hemma.

Den hösten hade ackordsöverskottet helt uteblivit.

S. S.

Ölandsbild av Nils Kreuger.

Agitationen i Norrland.

(Forts.)

Onsdagen den 29 bär det åter, men nu ensam, ut i skärgården, till Vii på Alnön. Här var det gamla intresserade som gingo i spetsen och vi fingo 12 medlemmar till en klubb. Med det intresse, som kommunordf. lade i dagen, bör den klubben vid det här laget vara duktig.

Torsdagen den 30 var bestämd åt Fagervik, men fick jag Strand i stället, även det på Alnön. Från Vii till Strand var lagom promenad, men här råkade jag visst på herrens trogna. Nej, inte träffade jag dem, för de voro på bönemöte, och vid mitt förslag att vänta tills det var slut svarade man: »Ja, det vet man aldrig när det slutar».

På dem som framhärdat i synden och gingo på mitt föredrag sökte jag inverka så gott jag kunde med *min* religion. Två medlemmar antecknade sig för Vii-klubben och lovade skaffa fler från det verk där de voro hemma. Vid Strand funnos inga utsikter för kvinnoklubbar.

Fredagen den 31, Skönvik. Härs och tvärs över viken for jag nu, en ganska behaglig resa, till sista platsen i skärgården, ett av de största sågverken, Skönvik.

Man har visst känt ett särskilt behov av att ge fabrikena och sågarna namn som låter något, ty det är sannerligen inte tilltalande vare sig för natur- eller skönhetssinne att utefter hela skärgården se stränderna kantade med dessa oändliga rader av fabriker och ännu oändligare flottar med skog och åter skog.

Väl kommen från hamnen och sågen

fann jag att även Skönvik gjorde skäl för sitt namn.

Men du milde, jag tror man där sover en skönhetssömn, som det behövdes något extra-ordinärt för att väcka. På vägen till Folkets Hus, c:a 20 minuter, passerade jag inte mindre än fyra (4) bönhus. Kommen till »mitt hus» visade man mig det femte mitt emot. Visserligen är det nästan en liten stad detta sågverk, men *någon* mätta kunde väl ändå finnas även på det goda. Ett finfint goodtemplarhus mitt i »gatan» hade för några år sedan sålts till — bolaget. Att detta ägde varenda jordbit är väl nästan överflödigt att tala om.

Folkets Hus-föreningen hade emellertid lyckats komma över en liten bit högt opp i skogskanten, dit man påstod att ingen människa ville gå, och det fanns förresten knappt en väg att gå på dit. Kommunstyrelsen samt 5—6 andra män kommo emellertid till mötet och så småningom även några kvinnor och vi hade en angenäm pratstund tillsammans. Så gott som samtliga voro intresserade för att bilda en klubb, men tyckte de skulle försöka få flera med sig. Med kommunordf. i spetsen blev det även här en kommitté, som skulle anskaffa stadgar och ordna med nytt möte. Men »man skulle nog ha lite mera föredrag för fruntimren här ute i verken, för nu har dom inte ett dugg annat än bönehusen att gå på», tyckte en gammal veteran. »När de få en kvinnoklubb, behöva de inte gå till bönemötena», tröstade jag. »Ja, de va just de ja, om man bara kunde få ihop dem så många, så de kunde bli nå'n åv».

Synd bara att jag inte hade träffat gubben förut.

Så var då Sundsvallsdistriktet färdigt, och jag måste säga att jag storligen beundrar de manliga partikamrater, som här stått Sundsvallsklubben bi med ordnandet av agitationsplanen. Så bekvämt och så bekymmerfritt går väl sällan en sträckturné av stapeln. Det enda man hade att göra var att passa båt- och tågtider. Överallt var det färdigt och bekvämt och överallt ett så hjärtligt mottagande.

Lördagskvällen skulle färden gå vidare mot norr, varför återresan till staden måste göras med första båt på morgonen. Det blev minsann ändå inte för tidigt, ty vi gingo flera timmar i dimman och rotade.

Efter vederbörligt avsked från gamla och nyförvärvade kamrater började jag så en 36 timmars resa mot ömsom obygder, ömsom civilisation.

Ett *hjärtevarmt* tack till *alla*, som jag under Sundsvallsagitationen kom i beröring med!

II.

Efter att ha övernattat i Bräcke fortsattes färden kl. 6 nästa morgon. Närmaste mål var nu Gällivara, där de kära kamraterna varit mig till mötes redan kl. 3 på natten, i tanke att jag skulle ta hela sträckan i ett tag, men dels var jag hungrig som en varg då vi nådde Boden och dels hade jag haft det ohyggligaste resällskap man gärna kan råka ut för och jag behövde sålunda både andlig och lekamlig vederkvickelse och det fick man nästan bara av att komma ut i den kalla stjärnklara vinternatten och isynnerhet av att höra bjällerklängen, man är gunås inte bortskämd med snövintrar i mellansverige.

I Gällivara hade vi möte på måndagen den 3 nov., först klubbmöte på e. m. så offentligt

på kvällen. Jag hade inte fått Malmberget med på agitationsplanen, men denna klubb överraskade mig och oss alla med att till ett 20-tal helt enkelt vara de första vid klubbmötet i Gällivara på e. m. Ett trevligt möte blev också resultatet. Jag väntade att finna duktiga och energiska medlemmar och blev heller heller inte besviken. Även på kvällen ett präktigt möte med mycket folk. Nästa dag skulle väl något av samhällets sevärdheter tas i betraktande, och med en klubbkamrat som sällskap »sparkstöttade» jag ut till kommunalhemmet — förstas. Ja, nog var där fint och väl ordnat, mönstergillt t. o. m. som på en *anstalt*, men som *älderdomshem*, — nej, jag kan inte förlika mig med tanken på de där stora, stora, kasärnerna, med sina avdelningar, jag tänker alltid på en gammal gubbe och gumma som ska stå och se på varandra genom glasrutan i en *stängd* dörr.

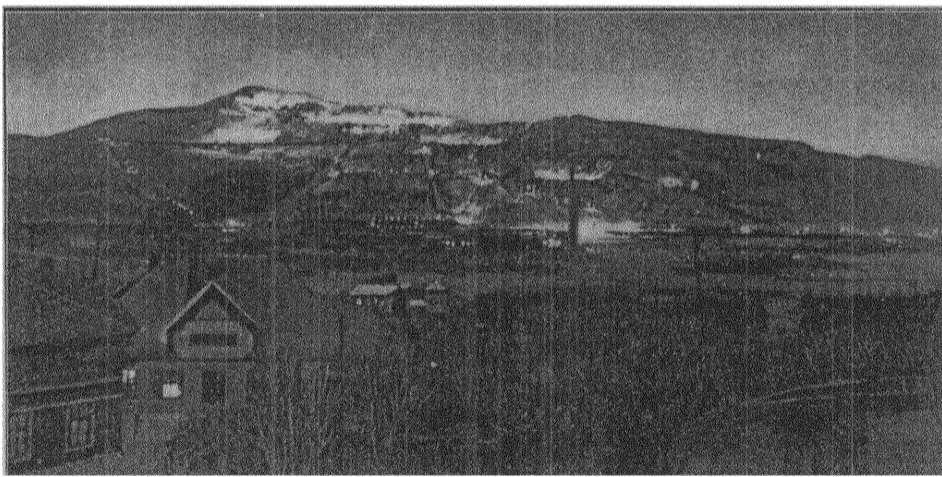
Gällivaraborna kunna dock vara stolta över sitt kommunalhem, ty det är ju, sorgligt nog, inte många platser som ens har det så välordnat för sina gamla och värnlösa.

Redan på tisdagens e. m. måste jag dock vidare. Kiruna skulle ha två föredrag tisdag den 4 och onsdag den 5.

Med en viss undran kom jag till vårt första »socialistsamhälle» som någon en gång kallat Kiruna.

Med förvåning såg jag redan första kvällen hur *väl* man även här är med sin tid. Biljarder, kaféer och biografier voro legio, alla möjligheter att förlösa och förråa ungdomarna, oerhört höga hyror och allt som till en storstad hör. Föredraget på kvällen var medelmåttigt besökt, dock av en intresserad publik.

Som jag nu hade *hela* onsdagen »ledig» skulle den användas *riktigt väl*. Fjället skulle beses, skolorna, kyrkan och klubbkamrater skulle besökas.

Från Kirunavaara.

Kan man klaga över att Kiruna är med sin tid när det gäller storstadsarter, så kan man också glädjas att se det intresse varmed arbetet på ungdomens fostran bedrivs, främst tror jag mig kunna säga från dem som stå arbetarrörelsen närmast. Mitt besök i skolan blev ett av de angenämaste intryck från hela denna långa resa. Särskilt gav en lektion i en av lägre folkskoleklasserna mig en god inblick i *vad* en lärare eller lärarinna kan åstadkomma, då den har blick och intresse för livets verklighet. I striden om dogmatismen och religionshistorien gör det en gott att höra att barnen vid så unga år ändå är i stånd att *fatta* en framställning av de olika

religionerna ånskönt den ges i form av berättelse ur kulturhistorien.

I många avseenden kan man kalla folkskolan i Kiruna för mönsterskola, fri *tandvård* under hela skoltiden, bad och allt inom skolans lokaler.

Och vad de *väl* behöva denna omvårdnad, dessa små, av en obändig natur nedtryckta människobarnen.

En liten hälsning utåt landet kan jag inte underlåta att lämna just »Morgonbris» läsarinor. Av några små töser i en klass fick jag som minne »Kiruna skolbarns sång», given dem av en av lärarinnorna, klubbmedlem, f. d.

Första och sista versen:

Djupt i ödemarkens ro,
bortom fjäll och skreva.
Långt, där inga skördar gro
växa vi och leva.

Berget bjöd oss bygga här
berget trollmaskinen är
berget, som oss när och klär
bortom fjäll ock skreva.

Bergen sträcka sig mot skyn
upp mot himlens kupa.
Tjärren gömma dolda flyn
lockande och djupa.
Ack, vi äro än så små,
vilka, vilka skola-rå.
Berg som upp mot ljuset trå
tjarr, — som locka djupa.

Den sista frågan fransjungen av de små spröda, men klara stämmorna, lockade fram tårar i ögat, man känner sig så *gränslost maktlös*.

Vi måste dock lämna våra vänner vid skolan, ty på klockslaget måste vi infinna oss vid spårvägen för att hinna med till andra turen på berget.

som förde oss upp på själva toppen, till fjällstugan och, om jag minnes rätt, maskinhuset. Där 8 timmar i sträck (vill jag minnas han nämnde) i det svarta maskinrummet, med sin hårda bänk skall maskinisten ständigt ha ett vakande öga på den jättemaskin, som drager malmvagnarna upp och ner. »Här är ju riktigt *trevligt*» utlät sig dock ett litet skådespelerskeämne. (Vi hade ett resande operettsällskap med oss). Men även tiden för bergbestigningen var begränsad och vi måste alla vara på säker mark 5 minuter *före* nästa sprängning. Motorvagnen blir fullpackad, ty arbetarna skola också ned. Först i spårvagnen får man rum och lugn att reda ett intryck som sent, mycket sent, skall glömmas. På kvällen hade vi emellertid faninivigningsfest. Klubben hade skaffat sig sitt *andra* standar. Rätt bra med folk, festligt och gemtligt som sig bör på en arbetarkvinnofest. Ehuru dagen varit rätt ansträngande måste den ändå sträckas ut några timmar efter festens slut, och tidigt nästa morgon bar det åter iväg, men nu nedåt igen.

Boden var nästa plats. Här är det järnvägsfolket som utgöra den egentliga arbetarestocken och hade de fattiga klubbmedlemmarna gott för att få ett slorslaget möte. Och nu hoppades man mycket av de »borgerliga» ty man hade planerat mötet så, att man skulle kunna räkna på dem. Men dessa äro sig lika överallt när det gäller att uppmuntra arbetarkvinnorna.

Ett präktigt möte hade vi i alla fall och ett ännu präktigare klubbmöte efteråt med flera nya medlemmar.

Vad jag *beundrar* de gamla tanterna i Bodenklubben.

Nu gällde det till slut Luleå, fredagen den 7:de.

Mycket fick jag inte se av staden, men så mycket bättre var det intryck jag fick av Luleå klubben. Målmedvetna, praktiska kvinnor som *veta* vad de vilja. Mötet hölls å goodtemplarsalongen för att locka dit »borgerliga», men snälla vänner i Luleå, det var ju mycket folk ändå, och så trevligt se'n; en bättre avslutning på Norrlandsresan hade jag aldrig kunnat få. Thésupé efter föredraget, sång och musik. Som sagt, ett mycket gott intryck tog jag med därifrån.

Nå, äntligen blev det nu hemfärd av, efter ett uppehåll vid en trämassefabrik Lottefors, där det dock för tillfället ej lyckades få en klubb till stånd. Hade jag förut träffat praktiska kvinnoklubsmedlemmar råkade jag här, i ett litet hörn av världen, en liten skara intelligenta på *alla* områden intresserade arbetare. Man väntar knappast, på en så liten plats som denna, att finna *så* mycket vetande och så mycken vakenhet i alla arbetarfrågor, som man fann här. Följden var också att de gärna ville ha kvinnorna med. Livligt hoppas jag detta skall lyckas.

Med detta var arbetet slut och jag kunde ordentligt slöa till under återstoden av resan. Till sist ett *hjärtevarmt tack* till alla, som jag kommit i beröring med, ingen nämnd men heller ingen enda glömd.

Agnes Söderquist.

Deltagen i kvinnornas internationella samling å kvinnodagen!

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Falu soc.-dem. kvinnoklubb.

Klubben avhöll årsmöte den 4 febr. 1914. Års- och revisionsberättelserna upplästes och tillstyrktes styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året. Arbetet har varit ganska gott. Vi äro ej så många medlemmar, men är desto bättre käcka kamrater, som hoppas på god fortsättning. Söndagen den 22 febr. hade vi anordnat en stor bal till förmån för vår kassa, som utföll till belåtenhet. Vi sända genom Morgonbris alla kvinnoklubbar vår hälsning, på samma gång vi sända vår mycket avhållna tidning Morgonbris och dess medarbetare vårt varma tack. Klubbens styrelse för 1914 består av följande: ordf. Hanna Hedström, sek. Sofia Lindkvist, kassör Hilma Hillberg, v. ordf. Lovisa Östlund, v. sek. Hanna Persson, revisorer Emma Eklund och Maili Hedström.

Styrelsen.

Linköpings kvinnoklubb.

Val av första kammarledamöter äga rum i varje landsting. I tur att i år välja äro landstingen i Kristianstads, Älvsborgs, Kopparbergs och Norrbottens län, med tillsammans 24 riksdagsmän. Det är på första kammarens sammansättning lösningen av vår rösträtsfråga beror. *Kvinnor, deltaga i landstingsmannavalen!*

Socialdemokratiska kvinnor i pensionsnämnderna.

Meddelande har ingått från ytterligare några kvinnoklubbar att av dess medlemmar blivit invalda i pensionsnämnder: Kiruna: Jukkasjärvi distrikt: Hilda Lundqvist. Kjävlinge: Anna Nilsson; suppleant: Betty Nordin.

Från Linköpings soc.-dem. kvinnoklubb.

Söndagen den 25 sistlidne jan. hade Linköpings Soc.-dem. Kvinnoklubb invigning av det standar, som synes å bilden här ovan. Invigningstalet höll en av klubbens egna medlemmar, kamrat fru Nyman, vari hon erinrade om de år som gått, sedan klubben bildades och hur alla tankar och önsknin- gar och allt arbete gått ut på att samla de arbetande kvinnorna i klubben, få dem att förstå och omfatta socialismen. Tal. hoppades, att då nu klubben efter ett ihärdigt arbete fått sitt standar, skulle detta samlingstecken sporra alla till att taga nya tag och ej vila i arbetet. Standarets motto, "Proletärer i alla land, förenen eder!" rik-

tade talarinnan till de tänkande kvinnorna landet runt. När kvinnorna en gång förstå, att socialismen ej är något förnedrande, utan något stort och ädelt, en lära som säger: älska din nästa såsom dig själv, då skulle framtiden te sig ljusare, och under socialismens fanor skola vi tillkämpa oss seger!

Täckelset bjöds därpå falla och ett fyrfaldigt leve utbringades för arbetet under vårt standar.

Klubben bildades år 1907 och har under sin verksamhet genomgått växlande öden, men kan f. n. glädja sig åt en stab på 36 medlemmar, som alla arbeta med intresse för vår gemensamma sak.

Ref. önskar ett: Lycka till!

Mod.

Berättelse av *Elna Lindgren.*

(Forts.)

Ellen tänker på allt detta nu, där hon sitter och leker med lilla Erland.

Gossen bygger hus av bygglappar, och han hopfogar dem så sinnrikt, att Ellen inte kan undgå att märka att den lille tänker och räknar redan. Men så vandra hennes tankar ånyo bort från barnet till fadern och till de svårigheter han har och får nu.

Ellen har aldrig funnit något orätt i sitt förhållande till doktorn. De hade älskat och de älskade varandra, de voro ock varann värdiga. Att han inte begärt skilsmässa kom sig av att hustrun var nervös och hysterisk samt förblindat förälskad i honom. Han fruktade att hon tagit skada för all tid, om han skilt sig från henne. Och därför hade Ellen offrat sig. Hon hade nöjt sig med att få rå om honom i smyg, någon gång emellanåt, hon som älskade att vandra ärligt och öppet hade dolt sig, hon som älskade sanningen högre än allt annat hade ljugit. Och detta hade hon gjort för att rädda en annan kvinna,

en som hon inte kände. Ellen tänker nu, att hade hon gjort som andra, tvingat mannen till skilsmässa och då krossat hustrun, tagit fadern från barnen, och se'n gift sig med honom, då hade världen varit nöjd. Visserligen hade de beklagat den fränskilda hustrun, men det hade blivit med en axelryckning. Nu när hustrun fått behålla allt, utom mannens kärlek, och den hade hon ju förlorat under alla förhållanden, nu var världen upprörd in i själen. Nu fanns det ingen gräns för deras beklagande, ingen dom hård nog för de brottsliga. Hon skulle kunnat skratta åt det löjlige i detta, om inte det hela varit så tragiskt.

Hon undrar hur länge det skall dröja innan doktors hustru får reda på förhållandet, ty naturligtvis skola de beställsamma vännerna »öppna hennes ögon». En våg av varmaste medlidande stiger upp inom henne vid denna tanke, ty hon vet att doktorn skall bli djupt olycklig om han tillfogar sin hustru smärta.

Nu kommer gossens sköterska in. Hon är en gammal trotjänare, som följt med Ellen från hennes hem, och är som en andra mor för henne.

Nu ser hon allvarlig, nästan bekymrad ut.

— Det är en dam därute, som söker fröken, säger hon.

Ellen reser sig. Det vilar något trött, slappt över henne, olikt hennes eljest hurtiga och spänstiga hållning.

— Vet du vem det är? frågar hon.

— Jag är inte riktigt säker, men jag tror det är fru Elliot.

Ellen rycker till.

— Såå. Var är hon? Frågan kommer hastigt.

— Jag bad henne sitta ned i skrivrummet så länge.

— Det är bra. Jag skall komma strax.

Ellen tar sig över pannan. Hon tycker hon svettas. Damen därute är hennes älskades hustru. Vad vill hon? Ett ögonblick sviker självbehärsknigen henne, men strax därpå har hon funnit sig själv igen, och hon går med säkra steg ut i skrivrummet, där fru Elliot sitter. De ha sett varandra förr, en gång på ett föredrag samt mötts några gånger på gatan, men de känna inte varandra.

Ellen hälsar stelt, en smula förvånad.

Fru Elliot reser sig och går emot henne.

Hon är smal och spenslig, liten till växten, har ett rätt sympatiskt utseende, men ser åldrad ut.

Ellen ser oavvänt på henne.

Från Västerås Kvinnoklubb.

Kvinnoklubben avhöll sitt årsmöte onsdagen den 14 jan. Till styrelse valdes: Agnes Söderquist, ordf., Anna Olsson, kassör, Emelie Hamre, sekr., samtliga omvalda, samt Emma Palmkvist och Hilda Eklund nyvalda. Revisorer blevo Ida Olsson och Emma Gustafsson.

Ur årsberättelsen: Under året ha hållits 12 ordinarie och 8 studiecirkelmöten. Styrelsen har sammanlagt hållit 28 sammanträden.

Av större möten må nämnas: offentligt möte i *folkpensioneringsfrågan* med föredrag av red. C. E. Svensson, *en särdeles lyckad årsfest* med föredrag av riksdagsman Viktor Larsson, ett större diskussionsmöte, värtill inbjudits skolstyrelsen, lärarepersonalen vid stadens skolor, arbetarekommunen samt ungdomsklubben, och varvid diskuterades: »Religion, sedlighet, uppfostran», med domprost Fåhræus och Agnes Söderquist som inledare.

Vid klubbmötena ha i regel förekommit diskussioner eller föreläsningar, varav må nämnas några diskuterade frågor.

Hur böra de personer betraktas, som påstå sig arbeta för samhällets omdaning men gynna rusdryckshanteringen?

Fyller arbetarepressen sin uppgift på ett för arbetarklassen tillfredsställande sätt?

Denna fråga framfördes även på Tryckeriföreningen Västmanlands årsmöte, och framhölls där de synpunkter klubben uttalat.

Kan det vara till nytta för barnen att lära känna sina föräldrars bekymmer?

Ha vi ansvar för andra barn än våra egna? Rusdryckerna och kvinnan.

Böra arbetarkvinnorna åtaga sig offentliga uppdrag och kan hemmet anses bli lidande härpå?

Alla dessa frågor ha inletts av klubbens medlemmar. Frågan om rusdryckerna och kvinnan har förts vidare till nykterhetsorganisationerna och övriga kvinnoföreningar samt resulterat i förslag till en genomgri-

pande förändring av rusdryckshanteringen i Västerås, som överlämnats till spritbolagets styrelse.

I såväl skolstyrelse som stadsfullmäktigeval ha medlemmarna deltagit.

Klubben har f. n. *representanter i fosterbarnsnämnden, skolstyrelsen och pensionsnämnden*. På rösträttslistorna ha insamlats mellan 7—800 namn. Av Morgonbris ha omkr. 1,800 ex. försålts.

Som samma styrelse även handhaft studiecirkelns arbete, lämnades rapport däröver. Studieledare har varit Agnes Söderquist.

Vid cirkelmötena ha föreläsningar hållits av folkskollära: en Ivar Andrén, hr Rick. Söderquist, Anton Söderberg samt studieledaren.

I samband med cirkelmötena ha i regel anordnats samkväm.

Anslag har erhållits från Västmanlands läns landsting med 30 kr. och från Arbetarnes Bildningsförbund med kr. 50:70. Bokantaget är 87 st. och antalet boklån under året har varit 116. I denna senare siffra ser man bäst resultatet av cirkelns arbete under endast ett år.

Detta vad som kan visas på papper.

Vad vi ej kunna direkt visa är *allt det som finns att göra och som kunde utträttas, när arbetarkvinnorna vilja förstå vad de kunna betyda för hela arbetareklassens lyftande*. Till eftertanke för alla de *arbetarkvinnor* i Västerås, och för övrigt allestädes, som av en eller annan *ogiltig* orsak stå liknöjda för vårt arbete vilja vi rikta de välkända orden:

»Det är skam att sitta som Ni ha gjort och tempel åt andra välv, men kasta stenar på egen port och tala ont om er själva.»

Till sist en varm kamrathälsning till alla för vårt arbete intresserade.

A. S—t.

Snögrupp, utförd av fru T. Torines, som både i år och förut deltagit i Dagens Nyheters pristävlan. Hon är söderbo: Brännkyrkagatan 11. Denna företagsamma och duktiga representant för det kvinnliga släktet skapar icke blott i snö utan även i grönska och färger. Hon är nämligen mycket intresserad trädgårdskolonist. Hennes yrke är symaskinsreparatör, ett icke vanligt kvinnligt yrke.

Blåst och bris.

Vers av Bernh. Bengtsson.

Tidens förlag. Pris 50 öre.

Ett litet häfte, som bör få god åtgång. Dikterna ge stämning och tröst också. Stämning från natur i sångerna till »Skåne», till »Halland», till »Skärgård» och flera andra. Tröst i sådana bitar som häftets första »Aning» eller »Ensam» eller i »Ett kampkväde» om »Vi unga, vi hundradetusen är härens yttersta anfallsfront.»

— Är det fröken Yglund? Fru Elliots röst är spröd och darrande.

— Jo, det är jag. Varmed kan jag stå till tjänst?

Fru Elliot presenterar sig, se'n blir hon stående tyst, en smula förlägen framför Ellen.

— Var så god, säger denna och skjuter fram en stol samt gör en inbjudande gest.

— Tack!

Fru Elliot sätter sig. Fortfarande tystnad. Fru Elliot tycks ha svårt att säga sitt ärende.

Även Ellen har satt sig. Hon väntar nu att den andra skall tala.

Från rummet bredvid hörs då och då gossens glada skratt; för var gång det hörs rycker fru Elliot till som för ett pisk-rapp.

Slutligen börjar hon tala. Rösten är så tunn och låg, att Ellen har svårt förstå meningarna.

Hon säger hon har hört pratet om mannen och Ellen, hört att hennes man, hennes präktiga, rara Erik, skulle vara far till Ellens gosse, till en annan kvinnas barn, och nu har hon kommit till Ellen för att få visshet. Hon är den enda som kan ge detta, utom mannen förstås, men till honom vill hon ännu inte tala om denna sak.

Ellen ser fullkomligt lugn ut. Inte en

ryckning i hennes drag, inte en skiftning förräder vad hon tänker. Hennes självbehärskning är oerhörd. Så säger hon:

— Har er man gett er orsak att tro detta?

— Ånej, inte precis. Nog har han varit märkvärdig en längre tid, särskilt har han varit svår emot barnen och varit mycket missnöjd med dem. I går t. ex. sa han att barnen voro dumma och att han inte kunde älska dumma barn. Och de orden gjorde mig så ont. Jag vet ju att om de äro dumma ha de det efter mig.

Nu kan Ellen inte återhålla ett leende.

— Sa han verkligen så? frågar hon därefter.

— Kanske inte alldeles så, men något ditåt var det.

— Ett enda ord kan göra stor skillnad i en sådan mening, säger Ellen tillrättavisande. Men kom ni verkligen till mig för att få visshet? Är ni ej rädd jag skall bedraga er?

— Ånej då, jag vet att ni aldrig narras.

— Såå. Vem har sagt det?

— Det ha många gjort.

— Jaså, de som ha sänt er hit?

Nu ser fru Elliot förlägen ut.

— Hur vet ni att någon har sänt mig?

Ellen gör en axelryckning, det är hela svaret. Se'n säger hon:

— Vad vill ni nu jag skall säga?

— Säg mig vems gossen är.

— Han är min, svarar Ellen högdraget.

— Ja ja, det vet jag, men vem som är fadern.

— Det har jag aldrig sagt för någon. Det finns saker som man inte talar om, ser ni.

— Åh! Men för att giva mig visshet.

— Nej, inte ens för det.

— Ack, säg mig sanningen! Hur grym den är, är den dock bättre än dessa gnagande, gräsliga tvivel.

— Ja, vad vill ni jag skall göra? Säger jag att er man inte är fadern, så tror ni mig inte utan att jag också säger vem som är det, och det vill jag inte.

— Svär att han inte är det, skall jag tro er.

Nu skrattar Ellen.

— Hör nu, fru Elliot, nyss sade ni att jag aldrig narrades, nu vill ni dock inte tro mig utan att jag svär. Men förresten, vad skulle jag väl svära vid? Inte vid himmelen, för den finns ju inte, ej heller vid min salighet, för den tror jag ej på. Inte kan jag svära vid jorden som jag föraktar. Vad återstår väl se'n?

— Svär vid ert barn!

— Mitt barn är min religion. Det drar jag inte ner i vardagligheter.

Fru Elliot slår med händerna.

Den nye Karl XII.

Av Tiresias.

Svenska Freds- och Skiljedomsför-
eningens förlag. Pris 25 öre.

En politisk broschyr för dagen. Om-
slaget är utmärkt funnet: Hedins hu-
vud sticket upp ur Karl II:s-uniformen,
en mycket moderniserad Karl
XII med pincenez och mustascher och
med en modern tvärsäkerhet lägrad
över läpparna. Svenska folket illustrer-
as av några figurer i miniatyr, vilka
förnöjda och troende se upp till sin nye
Karl XII.

I vilken anda broschyren går visa
förnöjda och troende se upp till sin nye
Karl XII: Hans föregående.
— Omslaget. — Audiensen.
(Hans audiens hos kejsaren sedan han
redan skrivit sitt "Varningsord" mot
Ryssland.) "Jag är ledsen att säga,
att denna hans handling icke riktigt
överensstämmer med den bild, man gör
sig av den verkliga Karl XII. Denne
var djärv, modig ända till dumdris-
tighet, men han var också öppen och fri
från all förställning."

"Varningsordet" i Ryss-
land. Hans nya roll. En
Karl XII vart hundra år.
"Först ha vi i början av 1700-talets
historia Karl XII, 100 år därefter ha
vi hans gengångare Gustaf IV Adolf,
en karikerad Karl XII, och återigen
efter nya 100 år den senaste gengån-
garen, vår tids Karl XII. Icke mindre
än ett sekel tycks behövas för att ett
nytt exemplar av typen skall hinna
till mognad, och väl är det, ty vi ha

sannerligen icke råd att kosta på oss
mer än en Karl XII varje århund-
rade."

Dyra Hjältar. Hur skall
det gå under den nye Karl
XII? "Allt tyder på, att Hedin är
i färd med att leda oss in på denna
väg. Liksom Karl XII känner han
blott en utväg att lösa alla politiska
frågor: svärdet. Den vanliga civila
moralen får naturligtvis under sådana
förhållanden icke tagas med i beräk-
ningen. Vem man drager svärdet emot
är tämligen likgiltigt. Försvars- och
anfällskrig äro precis lika berättigade.
I Dalregementets beryktade officers-
mäss hade en gång överste Björkman
till konungen yttrat, att denne kunde
vara förvissad om att regementet
skulle följa honom "när som helst,
vart som helst och mot vem som
helst."

Allt detta är verkligen nöjsamt, men
även ganska bra äro kapitlen "Sver-
ges namn får dålig klang
under den nye Karl XII och
En Karl XII vill alltid stå
ensam. Däremot anser underteck-
nad Sagan om en prinsessa
(förmodanden att prinsessan Maria gi-
vit sig iväg från Sverige för att hon
ansett sig kränkt och illa behandlad)
ganska svag.

Men med detta anmärkta undanta-
get är broschyren både rolig och
tankeväckande.

A. L.

Ytterligare uppmanas klubbarna in-
säuda namn och adresser på ordf. eller
korr. sekr., så att minneslistan ovillkor-
ligen kan inflyta i nästa nummer.

Solidarsymaskinen,

för vilken annons varit införd i Morgonbris
under flera år, vilja vi på det bästa rekommendera.

Expeditionen har gjort flera förfrågningar
hos familjer, som köpt Solidarsymaskiner, och
de ha uttalat sin stora belåtenhet. Särdeles
goda äro även avbetalningsvillkoren. Den
lämpar sig även för fabriksdrift och rekommenderas
från Koop. Syfabriken Linnéa för
sin snabbsyning och sina vackra stygn. *Be-
gär prospekt! Se annonsen!*

Beakta MORGONBRIS' annonser!

— Hur skall jag få visshet? säger hon
gång på gång.

Ellen ser medlidsamt på henne. Hon
tänker att hur ogärna vi än vilja, så
måste vi dock ibland göra våra med-
människor illa, men ofta lida vi mest
själva av de slag vi ge.

Så lugnar fru Elliot sig något. Hon
ser bedjande på Ellen.

— Låt mig få se er gosse, ber hon.
O, låt mig det! Finns det någon likhet
skall jag se den, ja jag skall känna på
mig om min man är far till barnet.

Ellen ser överraskad ut. Hon tvekar
först, men så reser hon sig beslutsamt.
Ödet skall få avgöra, tänker hon.

— Det skall ni visst få, fru Elliot,
säger hon och går mot dörren till barn-
kammaren. Hon tycker hon vacklar, tycker
allt går runt för henne, men så fruktar
hon att den andra skall se hur hon tvekar.

— Om — om, susar det i hennes huvud.
Men ögonblicket efter står hon i dörren
och ropar på Erland. Och med honom
vid handen går hon tillbaka till fru Elliot.

Denna drar ifrigt gossen till sig. Finns
det ett drag, en enda skiftning, som liknar
hennes man, skall hon se det. Hon stry-
ker tillbaka hans lockiga hår och betrak-
tar hans panna, välvd liksom moderns,
hon ser på hans ögon, på munnen, som
den lille håller hårt slutet som modern.

Hon forskar efter ett enda litet drag, en
påminnelse, men finner ej något. Denne
lille ljusalv är ej i något lik hennes morke
man med de tvärhuggna, egna dragen.

Med ett lyckligt leende ser hon så upp
på Ellen, som står bredvid.

— De ha ljugit, säger hon. Han är
ej fadern.

Ellen småler tillbaka, ett vemodigt
leende, men säger ej något.

Gossen betraktar allvarligt med stora
ögon den främmande damen.

— Han ser intelligent ut, den lille,
säger fru Elliot.

— Han är ovanligt begåvad, kommer
svaret.

Så tar Ellen gossen och bär honom
ur rummet.

När hon kommer åter har fru Elliot
rest sig för att gå. Men Ellen hejdar henne.

— Säg mig en sak först: varför miss-
tänker ni er man för otrohet?

— Folk säger så.

— Bry er aldrig om vad folk pratar!
Då gör ni er båda olyckliga. Ni har ju
en god man. Han är ädel och stor, stark
och modig. Han strävar ju och arbetar
utan mått för er och barnen. Har ni
någonsin haft något att förebrå honom?

— Nej, det kan jag inte säga.

— Se där! Och har ni varit och är
lycklig med honom?

— Jo då.

— Så var nöjd då. Eller är kanske
inte detta mycket, ja mycket, mycket mer
än vad många andra kvinnor ha och som
likväl få vara nöjda.

Har han kanske givit er anledning till
svartsjuka, jag menar för min skull?

— Nej, inte annat än att han alltid
berömmar och framhåller er som den
mest utmärkta kvinna som finns.

Ellen småler litet.

— Så göra nog de flesta äkta män,
när det är fråga om s. k. självförsörjande
kvinnor. Just de, ser ni, som känna
tyngden av att försörja hustru och barn,
beundra dem som stå för sig själva. Det
är ingenting att vara svartsjuk för.

— Det har jag inte varit förut heller.
Jag har ju också beundrat er så mycket,
och nu, vet ni, känner jag så för er som
jag aldrig känt för någon. Det är inte
beundran, det är dyrkan.

Ellen ser åt sidan, hon orkar inte höra
detta. Hastigt räcker hon fru Elliot
handen.

— Adjö då, fru Elliot. Jag är tvungen
gå i min affär en stund nu, jag har inte
varit där förut i dag.

— Adjö, fröken! Fru Elliot har tårar
i ögonen och hennes röst darrar. Tack
för ni är god, måtte ni få er lön!

(Forts.)

Nya Banken

Stockholm

Sparkassa 4 1/2 proc.

Insamling till fredsmonumentet.

A. Lindhagen har mottagit följande bidrag:

Karlsbamns kvinnoklubb	3: 75
Malmö kvinnliga diskussionsklubb:	
av kassan	5: —
frivilliga bidrag	3: 75
Karlskoga kvinnoklubb	5: —
Malmbergets kvinnoklubb	10: —

Summa kr. 27: —

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiembefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

**ALLMANNA
PENSIONSFÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

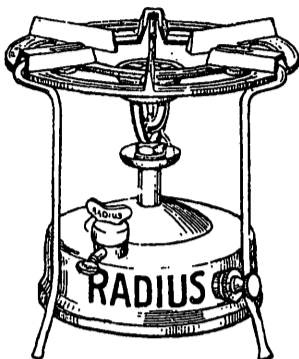
Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 46,340,000 kr.

Fonder:
Cirka 6 milj. kr.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret Kungsgatan 60.

Kassafack uthyras fr. 50 öre i månaden.

med patenterad tändanordning,
är numera marknadens förnämsta
fotogen-gas-kök.

Finnes i varje välsorterad järn- & bosättningsaffär,
ävensom i kooperativa affärer.

RADIUS-KÖKENS detaljer passa till andra
fotogen-gas-kök.

Prova vår nya patenterade *tystbrännare*, som äntligen
löst problemet för denna typ av brännare!

Aktiebolaget RADIUS, Stockholm.

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.
Avdeln.-kontor: Upplandsgatan 15.
Fleminggatan 59 B.
Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 4 1/2 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

NU ÄR DET MINSANN INTE SVART ATT
FA EN FIN OCH BRA TVÄTT SE 'N VI
FATT KRONANS TVÄTTPULVER!

Partilager i Stockholm hos **Daw. Dahl**.
Triewaldsgränd 3. Allm. tel. 252 52. Riks.
29 07.

Partilager för Landsorten hos **A.-B. Tekn. Fabr. Kronan** i Karlstad. Ordertelefon 10 89.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Livränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordfr. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs.! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m. Sjukkasen har uppörd andra mötet i månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.